

Článek uveřejněný v časopise Lidé a Země 8/2019

MALTA: Mrňous plný překvapení

Těžko říct, proč se Malta netěší takové oblibě jako třeba Mallorca, Kanárské ostrovy nebo Kypr. Přitom na malé ploše nabízí kombinaci krásné přírody, neuvěřitelně čisté vody, malebných městeček a pohodových obyvatel.

Přiznám se, že s Maltskou republikou (ostrovy Malta, Gozo a Comino) jsem měl spojeny jenom dva výjevy: panoráma hlavního města Valletta s kupolí kostela Panny Marie z hory Karmel a kamenný oblouk kdesi na pobřeží. Odlétal jsem tam nezvykle nepřipravený s tím, že se prostě nechám překvapit. Prvním překvapením bylo zjištění, jak malé tohle souostroví je – Maltská republika je nejmenším členským státem Evropské unie. Zároveň ale také osmým nejhustěji osídleným státem světa. A také jsem nečekal, že se na území Malty řídí vlevo, což je pozůstatek bývalé britské koloniální správy (Malta je dodnes součástí britského Společenství). Díky ní je také angličtina vedle maltštiny jedním ze dvou úředních jazyků, což turistům velmi usnadňuje život.

Gozo a Comino

Čas tu plyne celkem poklidně, a to především na ostrově Gozo, který jsme se vydali prozkoumat jako první. Má rozlohu pouhých 67 km² a žije na něm kolem třiceti tisíc obyvatel. Ti jsou roztroušeni do spíše menších měst, která jsou si podobná jako vejce vejci, odlišit je dokážete snad jen podle kostelů (těch je na obou ostrovech dohromady na 360!), jež jsou jejich nepřehlédnutelnou dominantou. Když jsme se ocitli na hradbách citadely v největším městě ostrova, které se oficiálně nazývá Victoria, ale místní mu říkají Rabat, měli jsme celý ostrov jako na dlaní a mohli si všimnout, jak jsou jednotlivá městečka propojená. Útočiště jsme našli v Naduru, kde se zrovna připravovali na oslavy svátku svatého Petra a Pavla. Už z dálky nás ohromil obrovský prapor, který v ulicích města doplnilo množství dalších vlajek, zdobných kulis, světelných dekorací, a především slavnostně nasvícená bazilika. Stihli jsme i událost, jež byla jakousi prezentací místního zemědělství. Ani jsem nemohl uvěřit, co všechno se na tak malém ostrově pěstuje a chová! A také kolik se najednou večer vyrojilo lidí, kteří se oddávali zpěvu, tanci a bingu.

Na doporučení našeho domácího jsme brzo ráno vypluli na přilehlý ostrůvek Comino. Člun vás může za pár minut dovézt rovnou na molo, my jsme si ale vybrali variantu s obhlídkou několika jeskyní. Už v tu chvíli jsme mohli obdivovat čistotu vody a její krásnou sytou barvu. To ovšem nebylo nic proti největšímu taháku Comina, Modré laguně. V ní je voda tak průzračná, že jsme mohli rybky a medúzy pozorovat, aniž bychom ponořili hlavu pod hladinu. Karibik by bledl závistí. Z výšky pak hladina hraje různými tóny tyrkysové a modré, což platí i o nedaleké Kříšťálové laguně a dalších místech, která jsme si mohli v podstatě o samotě vychutnávat na zhruba sedmikilometrovém pěším okruhu ostrůvkem. O to větší šok jsme zažili při návratu do přístaviště, kde už v té době byla hlava na hlavě. Sem se opravdu vyplatí přijet co nejdříve.

Mořské hlubiny a solná pánev

Ale zpět na Gozo, jehož atrakce se nacházejí především na pobřeží. Ještě nedávno k nim patřil již zmíněný kamenný oblouk známý pod označením Azurové okno. Jenomže to v březnu 2017 nevydrželo nápor obrovských vln a zřítilo se do moře. Mohli jsme si tak prohlédnout jen zbytky jednoho z pilířů, a to v rámci čtvrt hodinové projížďky na člunu, jímž jsme se na moře dostali úzkým tunelem mezi mohutnými skalami. Mezi nimi je ukrytá například i jeskyně Blue Grotto s vodou neuvěřitelně sytě modré barvy. Jen kousek odtud se pak potápěči noří do hlubin podobně temné Modré tůně, ke které se dá dojít po svých jen vodou, jež dosahuje maximálně pod kolena. I bez kamenného okna jsme si tu tedy užili příjemnou hodinku.

Mně osobně ale připadala ještě poutavější solná pánev Xwejni na severu ostrova. V malých jezírkách se tu zachytává mořská sůl, kterou pak místní shrabují. Za zátokou s pláží se pak tyčí útvar, jenž mi připomněl scenérie z vyprahlých

parků amerického Jihozápadu. Před sluncem se tu člověk moc neschová, takže k vítanému zchlazení přijde vhod nedaleká zátoka Wied il-Għasri. Případně o něco vzdálenější, podstatně rozlehlejší a také živější pláž Ramla s oranžovým pískem. Klidnější a drsnější variantou je zátoka San Blas, k níž musíte sestoupit cestou tak strmou, že tu místní podnikavci nabízejí odvoz v obou směrech, samozřejmě za patřičnou odměnu.

Říká se, že prohlídka pozůstatků chrámů Ġgantija je stejnou povinností jako třeba návštěva pyramid v Egyptě. Jedná se o jedny z nejstarších chrámů megalitické kultury na světě, jejichž vznik sahá více než tři tisíce let před začátek našeho letopočtu, tedy ještě před vznik podstatně známějšího Stonehenge. Upřímně si však myslím, že pokud nejste vášnivými fanoušky historie, budete trochu zklamáni i přesto, že vstupenka za devět eur zahrnuje i vstup do nedalekého miniaturního muzea v kdysi funkčním větrném mlýně. Náplastí pak může být procházka ulicemi městečka Xagħra s typickými domy s nepřehlédnutelnými, často barevnými balkony.

A jako samostatný tip přidávám kostel Panny Marie Ta'Pinu, který je od konce devatenáctého století poutním místem, kde prý dochází k zázračným uzdravením. I on sám totiž stojí naprosto osamoceně, uprostřed polí, obklopený balíky slámy, v čemž vlastně spočívá jeho největší kouzlo. Je italského stříhu, díky němuž jsem si v tu chvíli uvědomil, jak silný je na Maltě italský vliv, přestože se v roce 1964 ostrovy vymanily z nadvlády britské. Je to, mimochodem, patrné i v gastronomii, kde kromě rozličných pokrmů z králíka vévodí těstoviny a pizza.

Pláže a tiché město

Ostrov Gozo mě tak namlsal, že jsem si neuměl představit, čím by mě ještě mohl překvapit hlavní ostrov – Malta. Ale zajímavosti začínají hned na severozápadním pobřeží, těsně za přístavištěm trajektu. Zcela osamoceni jsme byli u Korálové laguny, což je jeskyně připomínající mexické cenotes, na niž je krásný pohled shora. Velkým otvorem shlížíte na vodu, jejíž barva má kupodivu zcela odlišnou barvu než okolní moře. Odvážlivci si můžou zelenou hladinu vyzkoušet na vlastní kůži. Stejně jako v nedaleké „Popeye Village“, což je ovšem proti laguně hotový Disneyland. V téhle vesnici totiž nikdo nebydlí, jedná se o kulisy, které tu zůstaly po natáčení filmu Pepek námořník. Když jsem si odmyslel neustálé vyřvávání jako v lunaparku a změt' nafukovacích atrakcí, označil jsem tuhle zátoku za jedno z nejhezčích míst na celé Maltě.

Na své si přijdou i příznivci odpočinku na plážích. Je jich tu dost, ale o víkendu naprostá většina z nich praská ve švech. Jednou z nejoblíbenějších je Paradise Bay Beach s jemným pískem a tyrkysovou vodou. Je rozhodně malebnější než přelidněná pláž v zálivu Ġhadira hned vedle hlavního silničního tahu. Té jsme se radši úplně vyhnuli a putovali do zátoky Ġhajin Tuffieħa. Zlatavý písečný půlkruh sice vypadal ze schodů, po nichž se k němu schází, lákavě, ale barevných slunečníků na něm bylo přece jen příliš, takže jsme se odhodlali i v parném počasí podstoupit trochu námahy a přelezli přes výběžek, za nímž se nachází pláž sice menší, ale podstatně prázdnější. Další dávka námahy s přídatkem adrenalinu nás dostala až na skalnatou plošinu, kde se povalovalo jen pár lovců bronzu.

Pokud dáváte přednost městům, rozhodně nevynechte dvojměstí Mдина/Rabat. Mdině se přezdívá „Tiché město“, protože je v ní až na výjimky zakázán vjezd autům. Úzkými křivolakými uličkami se tak můžete nechat svést v kočáře taženém koněm, ale je to úplně zbytečné. Příjemnou pěší procházku zvládnete do hodiny. Vstupní brána by měla být povědomá fanouškům seriálu Hra o trůny stejně jako čtvercová zahrada v nedalekém kostele svatého Dominika a požehnané Panny Marie v Rabatu. Seriál se ale natáčel i na dalších místech souostroví, takže skalním příznivcům doporučuji internetový průzkum.

Jižní pobřeží

Po pásu pláží a zastávce ve Mdině logicky navazuje jižní část pobřeží, kde se sice moc nevykoupete, ale můžete se pokochat působivými výhledy na majestátní útesy. Ty nejznámější se jmenují Dingli a jsou dost táhlé, takže zastávek můžete absolvovat několik za sebou. Za zajímavější, i když pouze jednorázový pohled považuji jeskyni Blue Grotto, jejíž skalnaté oblouky mi připomínaly sloní hlavu. Ten den panovala teplota nad hranicí únosnosti, a tak jsme se rozhodli ukrýt v prvním městě, které nám přijde do cesty. Jmenovalo se Siggiewi a bylo důkazem, že náhodné zajiď'ky, o nichž se v průvodcích nedočtete, jsou často příjemnějším zážitkem než přelidněné turistické atrakce. Pokud vám bude horko jako nám a raději byste zchladili svoje tělo v mořské vodě, zkuste přírodní koupaliště Ġhar Lapsi s křišť'álově čistou vodou, kde využijete i šnorchl.

Na závěr jsme si nechali hlavní město Valletta, které je napěchováno kostely, muzei a dalšími historickými budovami. A také turisty. Po krátké procházce jsme se tedy raději odebrali do osvěžujícího parku Upper Barrakka s krásným výhledem na trojměstí Vittoriosa, Senglea a Cospicua, kam se dostanete buď trajektem (1,50 €), nebo v malém tradičním člunu (dvě eura) jen chvíli poté, co z parku sjedete výtahem. Nejspíš je jedno, které z trojice měst si vyberete, všude najdete oproti Vallettě úžasný klid, a přitom podobnou architekturu. Výborný oběd v příjemné pobřežní restauraci s výhledem na historické centrum hlavního maltského města byl rozhodně důstojným završením putování po jednom z nejmenších států Evropy, jehož návštěvu můžu vřele doporučit. Jen bych se vyhnul letním prázdninám, kdy je Malta pod náparem nejen žhnoucího slunce, ale také nájezdu turistů.

Dobré vědět

Ačkoli se může souostroví pochlubit kromě hustého osídlení také hustou autobusovou sítí s velmi slušnou frekvencí spojů, pro rychlejší a podrobnější průzkum doporučuji pronájem auta. Pokud cestujete ve dvou s příručními zavazadly, rozhodně sáhněte po některém z nejmenších modelů. Bude se vám nejen lépe parkovat, ale hlavně snáze manévrovat v úzkých a křivolakých uličkách především ve městech a městečkách. Často jsem se ujišťoval, že neprojíždíme jednosměrkou, a na některých úsecích si toužebně přál, abychom nepotkali nikoho v protisměru. Navíc si místní řidiči příliš nelámou hlavu s pruhy, blinkry a předpisy. Když k tomu přidáte často matoucí kruhové objezdy a ostré serpentiny, stane se řízení nejspíš největší adrenalinovou záležitostí celého pobytu.